

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju 1				
Šifra/kod	FIL ARH 131	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	7 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Jesenko Hadžihasanović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>3</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>2</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet daje pregled općih saznanja o arheologiji kao naučnoj disciplini, o prvim počecima arheologije i njenom razvoju do njene uspostave kao znanstvene, a konačno i samostalne znanosti. Predmet daje pregled od najstarijih poznatih početaka ljudskog interesa za prošlost i prvih pokušaja njenog objašnjenja do početaka prosvjetiteljstva i prvih znanstvenih začetaka u arheološkoj metodologiji. Uspostavom znanstvenog pristupa započinje i razvoj arheološke metodologije, terenskih istraživanja, razvoja periodizacija i hronoloških sistema kroz XIX i XX stoljeće. Predmet također daje pregled utjecaja pomoćnih naučnih disciplina (paleontologije, geologije, paleoklimatologije, paleoetnologije, antropologije i sl.), te prirodoznanstvenih metoda na razvoj arheološke znanosti				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj je predmeta da studenta upozna s glavnim procesima kulturnohistorijskog razvoja i razvoja ljudskog društva od prethistorije do srednjeg vijeka, da student pravilno shvati pojam arheologije kao nauke, čime se ona bavi, kojim metodama te kako je tekao historijski razvoj različitih metodoloških pristupa i kako su isti utjecali na formiranje moderne arheologije kao samostalne znanosti.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG 4: Kvalitetno obrazovanje.				
Ishodi učenja	Znanje: - Student će biti upoznat sa najvažnijim izazovima i problematika suveremene arheološke nauke Vještine: - Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici unutar arheologije kao nauke				

	Kompetencije: • moći opisati historijat arheologije kao nauke • nabrojati i opisati osnovne karakteristike arheoloških naučnih poddisciplina, kao i pomoćnih arheoloških naučnih disciplina • opisati različite metode i metodološke pristupe koji se koriste u arheologiji opisati glavne procese kulturno-historijskog razvoja od prethistorije do danas
--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Prva poimanja prošlosti u Mezopotamiji, Grčkoj, Rimu i Kini.
2.	
3.	Poimanje prošlosti tokom srednjega vijeka.
4.	Mjesto religije u srednjovjekovnom pogledu na prošlost i budućnost.
5.	
6.	Novi pogled na stari svijet. Dostignuća humanizma i renesanse i promjena poimanja prošlosti u Evropi.
7.	
8.	Pojava prosvjetiteljstva i antivarizma u Evropi, te prvih učenih društava, prije svega Diletanata
9.	Grand Tour i njegova uloga u tadašnjem poimanju grčkog i rimskog nasljeđa.
10.	
11.	Doba romantizma i potrage za paganskom prošlosti Evropskih nacija.
12.	
13.	Polusemestralna provjera znanja studenata
14.	
15.	Christian Jürgen Thomsen i troperiodni sistem
16.	
17.	Difuzionizam kao ideja u arheološkoj nauci
18.	
19.	Život, djelo i uticaj Heinricha Schliemanna na arheologiju
20.	
21.	Kulturno-historijski pristup u arheologiji.
22.	
23.	Prošlost u službi rase, Gustaf Kossinna i kulturni krugovi.
24.	
25.	Procesualna arheologija ili New Archaeology.
26.	
27.	Post-procesualna arheologija.
28.	
29.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
30.	
31.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
32.	
33.	
34.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Izrada eseja na zadanu temu</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>3.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr><tr><td colspan="4">NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100 %	NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.			
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																										
2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10																										
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																										
4.	Završna provjera znanja	40	40																										
Ukupno: 100 bodova			100 %																										
NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.																													
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																												

Literatura	Obavezna 1. Balme, J. (Ed.), Pateron, A. (Ed.), Archaeology in Practice, A Student Guide to Archaeological Analyses, Oxford, 2006. 2. Bradley R., The Past in Prehistoric Societies, Routledge, New York 2009. 3. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976. 4. Diaz-Andreu, M., A World History of Nineteenth-Century Archaeology, Nationalism, Colonialism, and the Past, Oxford, 2007. 5. Dyson, S. L., In Pursuit of Ancient Pasts, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries, New Haven & London, 2006. 6. Grin, K., Uvod u arheologiju, Beograd, 2003. 7. Sklenar, K., Archaeology in Central Europe: the First 500 Years, New York, 1983. 8. Težak-Gregl, T., Uvod u prapovijesnu arheologiju, Zagreb, 2011.
	Dodatna 1. Harris, E. C., Principles of Archaeological Stratigraphy, London, 1989. 2. Mumford, L., Grad u historiji, Zagreb, 1988. 3. Renfrew, C., Bahn, P., Archaeology: theory, methods and practice, London, 1991. 4. Suić, M., Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb, 1976.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Arheološki praktikum 1				
Šifra/kod	FIL ARH 132	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	Broj ECTS kredita: 4 (Druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	I	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: : adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 0; Vježbe: 2; Seminar: 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji iz dva dijela – teorijskog i praktičnog. U teorijskom dijelu student se upoznaje s osnovnim sadržajima arheologije kao nauke, metodama rada i standardnom terminologijom korištenom u arheološkom naučnom radu. Praktični dio nastave se izvodi na terenu ili muzeju ili na fakultetu, s tim da studenti sa svojim nastavnicima učestvuju na odgovarajućim iskopavanjima prahistorijskih, antičkih ili srednjovjekovnih lokaliteta ili rade na obradi arheološkog materijala iz navedenih perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Uvesti studente u teorijsko i praktično znanje arheoloških istraživanja, pojmova i terenskog rada i upoznati ih s načinom na koji se obavljaju arheološka iskopavanja.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje				
Ishodi učenja	Znanje: Očekuje se da student usvoji osnovnu arheološku terminologiju i nauči metodologiju rada na prahistorijskim lokalitetima. Vještine: Student će biti upoznat sa prahistorijskim arheološkim materijalom i znati prepoznati prahistorijski materijal na terenu i tokom samostalnog rada.				

Kompetencije: Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa kao temelj za budući rad u praksi i produbljivanje znanja tokom naučno-istraživačkog procesa.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvod u predmet arheološki praktikum i upoznavanje studenata sa literaturom.
2.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na arheološke lokalitete i terenska istraživanja.
3.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na vrste nalazišta u arheologiji.
4.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na sahranjivanje.
5.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na radionice, korisne površine i infrastrukturu.
6.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na ritualna mjesta.
7.	Osnovna arheološka terminologija s posebnim osvrtom na začahurene nalaze.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Istraživanje paleolita i mezolita u BiH
10.	Istraživanja neolita u BiH i tehnike ornamentisanja keramike
11.	Istraživanja brončanog doba BiH
12.	Istraživanja željeznog doba BiH i tehnike ornamentisanja metalnih predmeta
13.	Istraživanja antičkog perioda BiH
14.	Istraživanja ranog srednjeg vijeka BiH
15.	Istraživanja kasnog srednjeg vijeka BiH
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	- Održavanje nastave će biti realizovano u učionicama u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. - Studentima će biti omogućen pristup prahistorijskom arheološkom materijalu. - U slučaju arheoloških iskopavanja, studentima će biti omogućena praktična primjena znanja na terenu. - U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Polusestrialna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa, izradom prezentacija na datu temu i/ili sudjelovanjem u upitnicima i kvizovima tokom nastave • Polusestrialna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;																				

	e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	1. Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1988. 2. Srejović D., Arheološki leksikon, preistorija Evrope, Afrike i Bliskog istoka, grčka, etrurska i rimska civilizacija, Savremena administracija, Beograd 1997. 3. Trachsel, M., Praistorija i rana istorija – izvori, metode, ciljevi, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo 2014. 4. K.H.Eggert, Prahistorijska arheologija, koncept i metode, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo 2014. Dopunska: Izbor naučnih članaka i/ili poglavlja iz relevantne stručne literature.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Paleolit i mezolit				
Šifra/kod	FIL ARH 101	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	7 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	1.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: : adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2; Vježbe: 3; Seminar: 0. Arheologija i druga studijska grupa: Predavanja: 2; Vježbe 0; Seminar: 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta sa osnovama geološke prošlosti zemlje sa posebnim osvrtom na paleoklimatske i paleogeografske promjene u kvartaru, pleistocensku floru i kvartarnu faunu. Predmet prezentira određene cjeline: prirodni okviri u kvartaru; evolucija čovjeka; prvi hominini; Australopitecini; rod Homo; mineralne sirovine i pojava materijalne kulture; tehnologija obrade kamenog i koštanog alata; osnovne karakteristike kamenog i koštanog alata; paleolitske kulture Evrope; značajna nalazišta;pojava zagrobnog kulta i umjetničko stvaralaštvo. Osim toga, student se upoznaje sa osnovnim obilježjima epohe mezolita, kao što je pojava mikrolitskog oruđa, mikrolitske kulture i njihova obilježja.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet upoznaje studenta s teorijama o nastanku čovjeka i o njegovom razvoju, upoznaje ga s geološko-klimatološkim prilikama koje su, uz biljni i životinjski svijet, diktirale razvoj života pračovjeka u doba paleolita i mezolita.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje				
Ishodi učenja	Znanje: Očekuje se da student usvoji osnovno znanje o paleolitu i mezolitu Evrope, kao i Balkanskog poluotoka.				

	Vještine: Student će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu iz ove oblasti. Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici paleolita Bosne i Hercegovine i Evrope. Kompetencije: Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa kao temelj za budući rad u praksi i produbljivanje znanja tokom naučno-istraživačkog procesa.
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Historijski razvoj prahistorijske arheologije s posebnim osvrtom na paleolit i mezolit.
2.	Glacijacije i interglacijacije u Evropi u posljednjem geološkom razdoblju Zemljine prošlosti.
3.	Teorije o nastanku čovjeka
4.	Australopitecini - nastanak, biološke karakteristike, podjele.
5.	Rod Homo – nastanak, biološke karakteristike, podjele.
6.	Donji paleolit, kulture i njihove karakteristike.
7.	Srednji paleolit, osnovne karakteristike.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Musterijenska kultura, nositelji musterijenske kulture, rasprostiranje, najznačajniji lokaliteti, litička proizvodnja.
10.	Sahranjivanje i kultovi u musterijenu.
11.	Materijalne kulture prijelaznog perioda iz srednjeg u gornji paleolit.
12.	Stariji i srednji paleolit Balkana.
13.	Gornji paleolit – kulture i njihove karakteristike.
14.	Umjetnost gornjeg paleolita.
15.	Gornji paleolit Balkana i mezolit
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online.																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Polusestrialna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa, izradom prezentacija na datu temu i/ili sudjelovanjem u upitnicima i kvizovima tokom nastave • Polusestrialna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra.	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:																				

	a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	Obavezna: 1. Karavanić, I., Starije kameno doba, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2015. 2. Mihailović, D., Paleolit na centralnom Balkanu kulturne promene i populaciona kretanja, Srpsko arheološko društvo, Beograd 2014. 3. Janković, I., Karavanić, I., Osvit čovječanstva. Početci našega biološkog i kulturnog razvoja, Školska knjiga, Zagreb, 2009. 4. Praistorija jugoslavenskih zemalja, Tom I, Paleolit i mezolit, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za balkanološka ispitivanja, Sarajevo, 1979. Dopunska: Izbor naučnih članaka i/ili poglavlja iz relevantne stručne literature.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metalno doba Bosne i Hercegovine i okruženja 1				
Šifra/kod	FIL ARH 226	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	6 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 4)
Ciklus studija	I	Semestar	3.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta Metalno doba				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Jesenko Hadžihasanović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>2</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>1</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Periodu brončanog doba jugoistočne Evrope pripada i bosanskohercegovački prostor, pa kao takav ne može se izdvojeno proučavati. Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje ovog dijela Evrope, a onda kao rudno bogata zemlja, igrala je značajnu ulogu u razvoju metalnodobnih kultura Balkanskog prostora. S obzirom na pravce utjecaja koji su dolazili na bosanskohercegovački prostor, poseban značaj imaju kulture s područja Podunavlja, s jedne strane, i Mediterana, s druge strane. Upoznati studente sa periodizacijom brončanog doba jugoistočne Evrope, ostacima materijalne kulture II milenija p.n.e., genezom kultura brončanog doba od završetka eneolita do početka željeznog doba nakon turbulencija krajem prvog milenija p.n.e				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente s najvažnijim brončanodobnim kulturama zemalja jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana koje su s onima koje su se razvijale na prostoru današnje Bosne i Hercegovine činile jedinstveno kulturno područje. Početak brončanog doba i različite teorije o porijeklu brončanodobnih populacija zapadnog Balkana (teorije o prapostojbini, porijeklo, jezik, značenje). Razvoj kultura brončanog doba, metalurgija i upotreba metala, drugi vidovi ostataka materijalne kulture zajednica brončanog doba na zapadnom Balkanu te njihova duhovna kultura i sepulkralni kultovi. Kontakti sa podunavskim, egejskim i italiskim područjem.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG 4: Kvalitetno obrazovanje.				
Ishodi učenja	Znanje: Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama brončanog doba na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana				

	• Student će znati osnovni tok razvoja metalurgije bronzanog doba na zapadnom Balkanu Vještine: • Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematici bronzanog doba Bosne i Hercegovine Kompetencije: • Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa • Student će znati opisati različite teorije porijekla bronzanodobnih populacija zapadnog Balkana • Student će moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture bronzanog doba na području zapadnog Balkana
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Najvažnije bronzanodobne kulture jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana
2.	Različite teorije o porijeklu bronzanodobnih populacija zapadnog Balkana
3.	Kulturne promjene u bronzanom dobu Evrope.
4.	Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje ovog dijela Evrope i njena uloga u oblikovanju bronzanog doba Balkanskog prostora.
5.	Kontakti s podunavskim, egejskim i italjskim područjem.
6.	Ostaci materijalne kulture nakon drugog milenija p. n. e.
7.	Geneza kultura bronzanog doba od završetka eneolita do početka željeznog doba nakon turbulencija krajem prvog milenija p. n. e.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Ostaci materijalne kulture zajednica bronzanog doba na zapadnom Balkanu; duhovna kultura i sepulkralni kultovi.
10.	Cetinska kulturna grupa.
11.	Posuška kulturna grupa
12.	Glasinačka kulturna grupa ranog i srednjeg bronzanog doba.
13.	Glasinačka kulturna grupa kasnog bronzanog doba.
14.	Fenomen ostava kasnog bronzanog doba Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja.
15.	Kontakti Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja u bronzanom dobu
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Izrada eseja na zadanu temu</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>3.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit. Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100 %																						
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																								

Literatura	Obavezna 1. Garašanin, M., Praistorija Srbije, Tom I, Beograd, 1973. 2. Govedarica, B., Rano bronzano doba na području istočnog Jadrana, Djela ANUBiH LVIII, CBI, Sarajevo, 1989. 3. Mirić M. (Hrsg.) Povijest umjetnosti u Hrvatskoj, Prapovijest, Zagreb, 1998. 4. Praistorija jugoslavenskih zemalja, knjige III, IV, Sarajevo, 1979. 5. Saveljić-Bulatović L. i Lutovac P., Zlatno doba Crne Gore, Podgorica, 2003. 6. Stošić J. P. (ed.), Simbol Boga i kralja, Prvi europski vladari, Zageb, 2006. 7. Vinski-Gasparini K., Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj, Zadar, 1973.
	Dodatna 1. Benac, A. „Prediliri, Protoiliri, Prailiri”, u: Balcanica, VIII, Beograd, 1977. 2. Benac, A., Čović, B., Glasinac, I, II, Sarajevo 1956, 1957. 3. Benac, A., Praistorijski tumuli na Kupreškom polju, Sarajevo, 1986. 4. Čović, B. (Ed.), Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988. 5. Čović, B., Od Butmira do Ilira, Sarajevo, 1976. 6. Durman, A., „Metalurgija vučedolskog kulturnog kompleksa”, u: Opuscula archaeologica, 8, Zagreb, 1983. 7. Jovanović, B., Metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Beograd, 1971.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Neolit i eneolit Bosne i Hercegovine i okruženja				
Šifra/kod	FIL ARH 225	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	6 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	I	Semestar	3.	<u>NPP 2019/2020</u>	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Jesenko Hadžihasanović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>2</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>1</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet se sastoji od predavanja koja obuhvaćaju lokalitete neolitičkih i eneolitičkih kultura na području Bosne i Hercegovine, a koji su u korespondenciji sa lokalitetima izvan teritorija Bosne i Hercegovine. Riječ je o lokalitetima koji su u različitoj mjeri utjecali na razvoj neolitičkih i eneolitičkih lokaliteta na bosanskohercegovačkom prostoru i kao takve potrebno je da ih student bolje upozna.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je upoznati studenta s najvažnijim neolitičkim i eneolitičkim lokalitetima na prostoru Bosne i Hercegovine kako bi se pravilno shvatio proces života na bosanskohercegovačkom prostoru u razdoblju neolita i eneolita.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG 4: Kvalitetno obrazovanje.				
Ishodi učenja	S Znanje: • Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama neolita i eneolita na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana • Student će znati osnovni tok pojave zemljoradnje i stočarstva na zapadnom Balkanu Vještine: • Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za sticanje novog znanja o problematiki neolita i eneolita Bosne i Hercegovine Kompetencije: • Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa				

- Student će moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture neolita i eneolita na području zapadnog Balkana
-

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Opće klimatološke, geološke i kulturne prilike na prostoru BiH u ranom neolitu
2.	
3.	Starčevačka kultura: prostor rasprostiranja, keramička i litička proizvodnja, ekonomske i religijske prilike. Impresso kultura: prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa jadranskim primorjem
4.	Starčevo – impresso kultura, prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama.
5.	
6.	Srednji neolit Bosne: kakanjska kultura - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama.
7.	
8.	Istočnobosanska varijanta vinčanske kulture; prostor rasprostiranja, keramička i litička proizvodnja, ekonomske i religijske prilike.
9.	Srednji i kasni neolit Hercegovine
10.	
11.	Prodor danilske kulture u Hercegovinu i njen odnos sa kulturama u Bosni.
12.	
13.	Polusemestralna provjera znanja studenata
14.	
15.	Kasni neolit Bosne – opće značajke
16.	
17.	Sopotska kultura u Bosni s posebnim osvrtom na lokalitete Donja Mahala i Donji Klakar
18.	Butmirska kultura - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama
19.	
20.	Keramička i litička proizvodnja butmirske kulture. Ekonomske i religijske prilike butmirske kulture.
21.	Umjetnost istočnobosanske varijante vinčanske kulture i butmirske kulture s posebnim osvrtom na idolooplastiku.
22.	
23.	Hvarsko – lisičička kultura u Hercegovini - prostor rasprostiranja, geneza, odnos sa supstratnim kulturama, jadranskim primorjem i kulturama sa prostora centralne Bosne
24.	
25.	Opće klimatološke, geološke i kulturne prilike na prostoru BiH na prijelazu iz neolitika u eneolitik
26.	
27.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
28.	
29.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
30.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Izrada eseja na zadanu temu</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>3.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit. Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10																						
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
4.	Završna provjera znanja	40	40																						
Ukupno: 100 bodova			100 %																						
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																								

Literatura	Obavezna 1. Benac, A., Završna istraživanja u pećini Hrustovači, Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo, 1948. 2. Benac, A., Neolitsko naselje u Lisičićima kod Konjica, Sarajevo, 1958. 3. Benac, A., Studije o kamenom i bakarnom dobu u sjeverozapadnom Balkanu, Sarajevo, 1964. 4. Benac, A., Obre II – neolitsko naselje butmirske kulture na Gornjem polju, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s., XXVI, Sarajevo, 1971. 5. Benac, A., Obre I – neolitsko naselje starčevačko-impresso i kakanjske kulture na Raskršću, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n. s., XXVII-XXVIII, Sarajevo, 1973. 6. Čović, B., Od Butmira do Ilira (poglavlja o neolitiku i eneolitiku), Sarajevo, 1976. 7. Čović, B., Velika gradina u Varvari, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s. XXXII, Sarajevo, 1978. 8. Grupa autora: Kulturna istorija Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1986. 9. Marijanović, B., Eneolitik i eneolitičke kulture u Bosni i Hercegovini, Mostar, 2003. 10. Praistorija jugoslavenskih zemalja, II i III. Sarajevo, 1979. 11. Grupa autora, Okolište 1 – Untersuchungen einer spätneolithischen Siedlungskammer in Zentralbosnien, Neolithikum und Chalkolithikum in Zentralbosnien 1, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 228 (Bonn 2013) 12. Robert Hofmann, Okolište 2 – Spätneolithische Keramik und Siedlungsentwicklung in Zentralbosnien, Neolithikum und Chalkolithikum in Zentralbosnien 2, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 243 (Bonn 2013) Dodatna 1. Batović, Š., Stariji neolit u Dalmaciji, Zadar, 1966 2. Marković, Č., Neolit Crne Gore, Beograd, 1985. 3. Novak, G., Grapčeva spilja, Zagreb, 1955. 4. Marijanović, B., Ravlića pećina, Mostar 2012
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u arheologiju Bliskog istoka i Starog Egipta				
Šifra/kod	FIL ARH 351	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	4 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 2)
Ciklus studija	I	Semestar	5.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	Prof.dr. Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 1; Seminar: 0; Vježbe: 1. Arheologija i druga studijska grupa: Predavanja: 1; Seminar: 0; Vježbe: 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet daje opći pregled arheologije na područjima Mezopotamije, starog Egipta, Anatolije, Levanta i Magreba. Kroz nastavu će se pratiti razvoj društva navedenog područja kroz arheološke ostatke od otkrića pisma i metala, pojave prvih gradova država, njihovog uspona i padova, sve do početka helenističkog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je da studenta upozna s glavnim pojavama i problematikom arheologije Bliskog Istoka tokom brončanog i željeznog doba, odnosno od osvita civilizacije sve do početka helenističkog perioda na područjima Mezopotamije, starog Egipta, Anatolije, Levanta i Magreba				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje				
Ishodi učenja	Znanje: Student će usvojiti teoretsko i činjenično znanje o arheologiji Bliskog Istoka, te će uz podršku odgovarajućih resursa biti sposoban za analiziranje, sintetiziranje i vrednovanje informacija o problematici na datu temu. Vještine: Student će usvojiti neophodna znanja za odabir i primjenu osnovnih metoda za stjecanja novih znanja o problematici arheologije Bliskog Istoka Kompetencije:				

	Student će primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa Student će moći nabrojati i opisati osnovne karakteristike arheoloških lokaliteta područja Bliskog istoka i njihovih civilizacija.
--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Značaj i problemi proučavanja starih kultura i civilizacija Bliskog istoka.
2.	Historijat arheoloških iskopavanja na tlu Mesopotamije.
3.	Protoistorijske kulture u Mesopotamiji.
4.	Sumer u ranodinastičkom periodu.
5.	Akadsko carstvo.
6.	Obnova sumerske države. Raspad sumerske države i stvaranje samostalnih državnica.
7.	Starobabilonsko carstvo.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Raspad starovavilonskog carstva i prodor Kasita
10.	Egipat, I dio, historija i hronologija
11.	Egipat, II dio, svakodnevni život
12.	Egipat, III dio, religija i božanstva
13.	Egipat, IV dio, smrt i besmrtnost
14.	Egipat, V dio, vladari
15.	Egipat VI dio, arhitektura i postignuća
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	- Održavanje nastave će biti realizovano u učionicama u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. - Studentima će biti omogućen pristup prahistorijskom arheološkom materijalu. - U slučaju arheoloških iskopavanja, studentima će biti omogućena praktična primjena znanja na terenu. - U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Polusestrialna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa, izradom prezentacija na datu temu i/ili sudjelovanjem u upitnicima i kvizovima tokom nastave • Polusestrialna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:																				

	a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	Obavezna: 1. Vidosava Nedomački, Arheologija Bliskog Istoka, Naučna knjiga, Beograd, 1979. 2. Jean Bottéro, Mesopotamia: Writing, Reasoning and the Gods, University of Chicago Press, Chicago, 1995. 3. Jean Bottéro, Religion in Ancient Mesopotamia, University of Chicago Press, Chicago, 2004. 4. Barry J. Kemp, Ancient Egypt: Anatomy of Civilisation, Routledge, Abingdon, 2007. 5. Toby Wilkinson, The rise and Fall of Ancient Egypt, A&C Black, London, 2011. 6. Béatrice André-Salvini, Forgotten Empire: The World of Ancient Persia, University of California Press, Berkeley, 2005 Dopunska: Izbor naučnih članaka i/ili poglavlja iz relevantne stručne literature.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (II ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Brončano i željezno doba na području Bosne i Hercegovina				
Šifra/kod	FIL ARH 425	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	6 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	1.	<u>NPP 2019/2020</u>	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Jesenko Hadžihasanović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>3</u> ; seminar <u>1</u> ; vježbe <u>2</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet obrađuje početak razvoja metalurgije, metalurške procese, arheološke kulture brončanog i željeznog doba i njihove kulturne manifestacije. Pojedinačno se obrađuju i detaljno analiziraju materijalni ostaci i značajni lokaliteti metalnodobnih kultura na prostoru Bosne i Hercegovine. Definiraju se različiti aspekti promatranja arheoloških kultura ovog perioda u lokalnom i regionalnom kontekstu. Fokus analize brončanodobnih kultura je usmjeren na početke metalurgije i formiranje prethistorijskih zajednica koje tokom željeznog doba postaju prepoznatljive u historijskom smislu. Fokus analize željeznodobnih kultura je usmjeren na šire kulturne i regionalne odnose kao i pojavu prepoznatljive socijalne stratifikacije vidljive u materijalnoj kulturi kroz regionalne kontakte u vidu importiranog materijala, kao i kroz pojavu prepoznatljivih kneževskih ukopa ovog perioda.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Student obrađuje materijalnu kulturu brončanog i željeznog doba Bosne i Hercegovine te bližeg okruženja. Detaljno obrađivanje arheoloških kultura na prostoru današnje Bosne i Hercegovine i ostataka njihove materijalne kulture				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG 4: Kvalitetno obrazovanje.				
Ishodi učenja	Znanje: - Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama brončanog i željeznog doba na području Bosne i Hercegovine i zapadnog Balkana - znati osnovni tok razvoja metalurgije bronzanog i željeznog doba na zapadnom Balkanu Vještine: - Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih				

	će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa - moći opisati osnovne karakteristike duhovne i sepulkralne kulture na području zapadnog Balkana Kompetencije: - znati opisati procese koji su prethodili formiranju i razvoju bronzanodobnih zajednica, te njihovom kasnijem prerastanju u zajednice prepoznatljive iz historijskih vrela - znati prepoznati uzroke i posljedice socijalne stratifikacije i pojavu importiranog materijala u zajednicama koje su obitavale na geografskom prostoru Bosne i Hercegovine tokom željeznog doba
--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanja studenata s tematikom i literaturom.
2.	Upoznavanje sa prahistorijskom geografijom jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana, te kulturnih prilika pred početak bronzanog doba.
3.	Nastanak i razvoj metalurgije bronce na području Bosne i Hercegovine.
4.	Društvena stratifikacija zajednica sa područja Bosne i Hercegovine kao posljedica otkrića i upotrebe bronce
5.	Geneza arheoloških kultura bronzanog doba na području Bosne i Hercegovine od završetka eneolita do početka željeznog doba
6.	Ostaci materijalne kulture zajednica bronzanog doba na području Bosne i Hercegovine; duhovna kultura i sepulkralni kultovi
7.	Bosna i Hercegovina kao tranzitno područje zapadnog Balkana i njena uloga u oblikovanju bronzanog doba Balkanskog prostora.
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Upoznavanje sa prahistorijskom jugoistočne Evrope i zapadnog Balkana, te kulturnih prilika pred početak željeznog doba.
10.	Nastanak i razvoj metalurgije željeza na području Bosne i Hercegovine.
11.	Odnosi željeznodobnih kultura sa područja Bosne i Heregovine sa istovremenim kulturama okolnih zemalja
12.	Grčki i italjski import evidentiran na području Bosne i Hercegovine
13.	Kneževski grobovi željeznog doba na području Bosne i Hercegovine
14.	Geneza arheoloških kultura željeznog doba na području Bosne i Hercegovine od završetka bronzanog doba pa do pada područja Bosne i Hercegovine pod upravu Rimskog carstva
15.	Ostaci materijalne kulture zajednica željeznog doba na području Bosne i Hercegovine; duhovna kultura i sepulkralni kultovi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Izrada eseja na zadanu temu</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>3.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>4.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr><tr><td colspan="4">NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10	3.	Parcijalna provjera znanja	40	40	4.	Završna provjera znanja	40	40	Ukupno: 100 bodova			100 %	NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.			
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																										
2.	Izrada eseja na zadanu temu	10	10																										
3.	Parcijalna provjera znanja	40	40																										
4.	Završna provjera znanja	40	40																										
Ukupno: 100 bodova			100 %																										
NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.																													
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																												

Literatura	Obavezna 1. Benac, A., „O etničkim zajednicama starijeg željeznog doba u Jugoslaviji”, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja, V, Sarajevo, 1979. 2. Benac, A., „O identifikaciji ilirskog etnosa”, u: Godišnjak, Centar za balkanološka ispitivanja, 11/9, Sarajevo, 1973. 3. Benac, A., „O učešću Ilira u egejskoj seobi”, u: Arheološki radovi i rasprave, IV-V, Zagreb, 1967. 4. Benac, A., „Prediliri, Protoiliri, Prailiri – neki novi aspekti”, u: Balcanica, VIII, Beograd, 1977. 5. Čače, S., „Prilozi proučavanju političkog uređenja naroda sjeverozapadnog Ilirika”, u: Radovi, Filozofski fakultet, 18, Zadar, 1979. 6. Čović, B., „O izvorima za istoriju Autarijata”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, V/3, Sarajevo, 1967. 7. Garašanin, D., „Razmišljanja o ilirskoj etničkoj interpretaciji nalaza iz gvozdenog doba”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/11, Sarajevo, 1976. 8. Katičić, R., „Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija”, u: Posebna izdanja, Centar za balkanološka ispitivanja, IV/1, Sarajevo, 1964. 9. Katičić, R., Illyricum mithologicum. Zagreb, 1995. 10. Marić, Z., „Donja Dolina i problem etničke pripadnosti predrimskog stanovništva sjeverne Bosne”, u: Glasnik Zemaljskog muzeja, (A) XIX, Sarajevo, 1964. 11. Stošić J. P. (Hrsg.). Antički Grci na tlu Hrvatske. Zagreb, 2010. 12. Suić, M., „Illyrii proprie dicti”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, XIII/15, Sarajevo, 1976. Dodatna 1. Kirigin, B., Faros, Parska naseobina. Prilog proučavanju grčke civilizacije u Dalmaciji, Split, 2004. 2. Palavestra, A., Kneževski grobovi starijeg gvozdenog doba na centralnom Balkanu, Beograd, 1984. 3. Papazoglu, F., „O teritoriji ilirskog plemena Ardijejaca”, u: Zbornik, Filozofski fakultet, 7/1, Beograd, 1963. 4. Papazoglu, F., „Poreklo i razvoj ilirske države”, Godišnjak, ANUBiH, Centar za balkanološka ispitivanja, V/3, Sarajevo, 1967. 5. Stošić J. P. (Hrsg.), Antički Grci na tlu Hrvatske. Zagreb, 2010.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (II ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Kulturne odlike neolita i eneolita				
Šifra/kod	FIL ARH 401	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	5 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	1.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik	Ime i prezime	Dr. Jesenko Hadžihasanović			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: jesenko.hadzihasanovic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u>2</u> ; seminar <u>0</u> ; vježbe <u>2</u> Druga studijska grupa: predavanja 2, seminar 0, vježbe 1.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Problem prijelaza skupina lovaca i sakupljača na neolitičke poljodjelske i stočarske zajednice. Studenti se upoznaju s različitim pristupima ovome problemu i teorijama proizišlih iz njih kao što su primjerice Childeov koncept neolitičke revolucije, evolucijski model, kulturni difuzionizam itd.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznati studente sa kulturnim odlikama neolitičkih i eneolitičkih kultura Evrope i zapadnog Balkana.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG 4: Kvalitetno obrazovanje.				
Ishodi učenja	Student će: Znanje: • Student će biti upoznat sa najvažnijim kulturnim pojavama neolita i eneolita na području Bosne i Hercegovine i Evrope • znati prepoznati nabitnije teoretske pristupe pri proučavanju neolitskih i eneolitskih kultura sa područja Bosne i Hercegovine, te njima istovremenih pojava u susjednim zemljama • razumjeti kulturne odlike u neolitu i eneolitu Bosne i Hercegovine Vještine: • Student će moći da primjeni znanja i vještine usvojene tokom nastavnog procesa, pomoću kojih će moći da pronalazi rješenja tokom naučno-istraživačkog procesa • znati na naučno zadovoljavajući način primjeniti različite metode i teoretske pristupe pri proučavanju neolitskih i eneolitskih zajednica sa područja Bosne i Hercegovine, te njima				

	istovremenih pojava u susjednim zemljama Kompetencije: znati opisati procese koji su prethodili formiranju i razvoju neolitskih i eneolitskih zajednica sa područja Bosne i Hercegovine, te njima istovremenih pojava u susjednim zemljama
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanja studenata s tematikom i literaturom
2.	Opće značajke neolita; periodizacija i hronologija. Modeli neolitizacije. Childeov model neolitske revolucije.
3.	Difuzioni i autohtoni modeli širenja neolitskog načina života
4.	Pojava zemljoradnje i stočarstva, te posljedice istih na promjenu načina života mezolitskih populacija
5.	Pojava novog medija za prenos ideja: keramika i drugi oblici ekspresije
6.	Pojava različitih kultova i antropomorfnih figurina tokom neolita
7.	Različite manifestacije sepulkralnih kultova tokom neolita
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Okresani i glačani alat tokom neolita i eneolita.
10.	Posljedice pojave prvih naselja na zajednice sa područja jugoistoka Evrope.
11.	Eneolit, halkolitik, eneolit ili bakarno doba
12.	Metalurgija bakarnog doba.
13.	Mehanizmi širenja znanja o metalurgiji bakra i njihova sličnost sa modelima širenja neolita.
14.	Promjene u duhovnoj kulturi tokom eneolita
15.	Različite manifestacije sepulkralnih kultova tokom eneolita
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	• Održavanje predavanja gradiva u učionici u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Održavanje vježbi koja prate nastavno gradivo obrađeno na predavanjima, a u grupama koje broje do 25 studenata, a uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. • Organizacija diskusija između studenata na zadanu temu, gdje zavisno od kompleksnosti teme o kojoj se diskutuje i broja prisutnih studenata nastavni kadar obnaša ulogu moderatora diskusija ili sudjeluje u samoj diskusiji. • U slučaju nepredviđenih okolnosti i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Parcijalna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr><tr><td colspan="4">NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa • Izrada eseja na zadanu temu: Pisanje eseja o temama vezanim za materiju koja se obrađuje tokom nastavnog procesa • Parcijalna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Usmena ili pismena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Parcijalna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %	NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.			
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																						
1.	Aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																						
2.	Parcijalna provjera znanja	40	40																						
3.	Završna provjera znanja	50	50																						
Ukupno: 100 bodova			100 %																						
NAPOMENA: Za izlazak na završni ispit student mora uspješno završiti polusemestralnu provjeru znanja, sa minimalno 55% osvojenih bodova od predviđenog maksimalnog broja bodova za polusemestralni ispit.																									
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.																								

Literatura	Obavezna 1. Bailey W. D. Balkan Prehistory. Exclusion, Incorporation and Identity, Routledge, London&New York, 2000. 2. Childe V. G. The Dawn of European Civilization, The Labour Publishing Company, London, 1925. 3. Govedarica, B., Gdje i kad je postojalo bakarno doba, Godišnjak ANUBIH knj. 40, CBI knj. 40, Sarajevo 2011 4. Anthony, D. W. (Ed.) The lost World of Old Europe. The Danube Valey 5000-3500 BC. Oxford 2010. 5. Kienlin, T.L., Tradition and Inovation in Copper Metallurgy, PPS 74, 2008, 79-107. 6. Jovanović, B., Metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Beograd, 1971. 7. Kertesz, R., Makkay, J. (ed.), From the Mesolithic to the Neolithic. Proceedings of the International Archaeological Conference held in the Damjanich Museum of Szolnok, September 22-27, 1996. Archaeolingua. Budapest 2001. 8. Milles, A. & Williams, D. & Gardner, N. The beginning of agriculture. BAR Intr. Series 496, London 1984. 9. Perles C. & Montheil G. (Illustrator), The Early Neolithic in Greece: The First Farming Communities in Europe, Cambridge University Press, 2001 Dodatna 1. Garašanin, M., Praistorija Srbije, I, II, Beograd, 1973. 2. Komšo, D., Mezolitik u Hrvatskoj. Opuscula archaeologica 30, Zagreb 2006. 3. Korošec, J., Neolitska naseobina u Danilu Bitinju, Zagreb, 1958. 4. Marijanović, B., Ravlića pećina (Peć i Mlini), u: Glasnik Zemaljskog muzeja, n.s. XXXV-XXXVI (1980/81). 5. Srejović, D. Lepenski Vir, Nova praistorijska kultura u Podunavlju, Beograd, 1969..
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

SYLLABUS (II ciklus studija)

Odsjek	Arheologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Litičke industrije starijeg kamenog doba				
Šifra/kod	FIL ARH 470	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	ECTS 5 (Arheologija i druga studijska grupa ECTS 3)
Ciklus studija	II	Semestar	1.	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski/Hrvatski/Srpski				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	prof.dr.Adnan Kaljanac			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: : adnan.kaljanac@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Kontakt podaci	Prema rasporedu konsultacija.	
Saradnik/ca	Ime i prezime	Elma Abaspahić, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 252 E-mail: elma.abaspahic@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-222	Kontakt podaci	Prema rasporedu konsultacija.	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 1; Vježbe: 1; Seminar: 0. Arheologija i druga studijska grupa: Predavanja: 1; Vježbe: 1; Seminar: 0.				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Predmet produbljuje znanje studenata stečeno na prvom ciklusu studija o materijalnim kulturama starijeg kamenog doba. Upoznaje studente sa najznačajnijim litičkim industrijama tokom starijeg kamenog doba u Evropi i na području Bosne i Hercegovine, tipološko-tehnološkim karakteristikama materijala, načinima obrade , terminologijom i značajnim lokalitetima na kojima je materijal pronađen.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta je predstaviti hronološki litičke industrije starijeg kamenog doba i upoznati studente sa tehnikama dobivanja i obrade arheološkog materijala.				
SDG (cilj održivog razvoja)	SDG4 – Kvalitetno obrazovanje				
Ishodi učenja	Student će: • poznavati značajne litičke industrije zastupljene tokom starijeg kamenog doba u Evropi • razumjeti proizvodne postupke dobivanja i obrade kamenodobnog materijala • pravilno koristiti terminologiju starijeg kamenog doba • moći prepoznati tehnološke tipove materijala				

--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa literaturom. Predstavljanje osnovnih karakteristika litičkih industrija starijeg kamenog doba.
2.	Sirovine, lanac operacija i rekonstrukcije lomljenja.
3.	Proizvodni postupci i oldovan.
4.	Ašelejen.
5.	Klaktonijen.
6.	Tipični musterijen i šarentijen.
7.	Zupčasti musterijen i musterijen s ašelejenskom tradicijom.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Prijelazne litičke industrije iz srednjeg u gornji paleolit.
10.	Orinjasijen.
11.	Solitrejen.
12.	Gravetijen.
13.	Epigravetijen.
14.	Magdalenijen.
15.	Kasni gornji paleolit.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	- Održavanje nastave će biti realizovano u učionicama u grupama koje broje do 25 studenata, uz pomoć prezentacija i video prezentacija prema potrebi. - Studentima će biti omogućen pristup prahistorijskom arheološkom materijalu. - U slučaju arheoloških iskopavanja, studentima će biti omogućena praktična primjena znanja na terenu. - U slučaju nepredviđenih okolnosti (kao što je globalna pandemija COVID-19) i nemogućnosti izvođenja nastave u učionici, nastava će biti izvedena online, primarno preko platforme BISER, ali i drugih platformi koje budu odgovarale određenim predavanjima, kao što su Google Meet, Zoom i sl.																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja: <table><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr><tr><td>1.</td><td>Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa</td><td>10</td><td>10</td></tr><tr><td>2.</td><td>Polusestrialna provjera znanja</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završna provjera znanja</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100 %</td></tr></table> Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: • Aktivnost tokom nastavnog procesa: Praćenjem nastavnih aktivnosti, konstruktivnim učestvovanjem u diskusijama koje nastavnik ili saradnik započnu tokom nastavnog procesa, izradom prezentacija na datu temu i/ili sudjelovanjem u upitnicima i kvizovima tokom nastave • Polusestrialna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji do 8. sedmice nastavnog procesa • Završna provjera znanja: Pismena ili usmena provjera znanja koje je student imao priliku da usvoji u nastavnom procesu tokom cijelog semestra	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10	2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40	3.	Završna provjera znanja	50	50	Ukupno: 100 bodova			100 %
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																		
1.	Prisustvo i aktivnost tokom nastavnog procesa	10	10																		
2.	Polusestrialna provjera znanja	40	40																		
3.	Završna provjera znanja	50	50																		
Ukupno: 100 bodova			100 %																		
Skala ocjenjivanja	Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi: a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100																				

	bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.
Literatura	Obavezna: 1. A. Debenath, H. L. Dibble, Handbook of Paleolithic Typology; Lower and Middle Paleolithic of Europe, University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology, 1994. 2. M. – L. Inizan, H. Roche, J. Tixier, Technology of knapped stone, Centre National de la Recherche Scientifique, 1992. 3. I. Karavanić, N. Vukosavljević, R. Šošić Klindžić, T. Težak-Gregl, J. Halamić, T. Bošnjak Botica, B. Nahod, Pojmovnik kamneoga doba, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski Fakultet, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2015. Dopunska: Izbor naučnih članaka i/ili poglavlja iz relevantne stručne literature.
Napomene	U toku izvođenja nastave, moguće su okolnosti izdavanja vrijednih publikacija, koje se mogu unijeti u dodatnu ili obaveznu literaturu. Ovakve okolnosti se moraju pravovremeno najaviti studentima, a najmanje 1 mjesec prije završnog ispita. Svu literaturu dodanu na takav način obezbjeđuje predmetni nastavnik.

